

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

Г.М. Сагач. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.

5. Михайлова А.Я. *Театр в эстетическом воспитании младших школьников. Пособие для учителей мл.кл.* / А.Я. Михайлова. – М.: Просвещение, 1995. – 128 с.

6. *Нравственно-эстетическое воспитание школьников средствами театрального искусства: Сб. науч. трудов / Редкол.: Ю.И. Рубина и др.* – М.: Педагогика, 1984. – 104 с.

7. *Педагогична майстерність: підручник* / [Л.А. Зязюн, Л.В. Крамуценко, І.Ф. Кривоноста ін.]; За ред. Л.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – 349 с.

8. Петров Ю. *Виховання творчості: культурно-естетичні аспекти розвитку особи* / Ю.В. Петров. – К.: “Знання”, 1986. – 48 с.

9. *Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики.* – К.: К.І.С., 2003. – 296 с.

10. *Театр у школі. Збірник п'єс для дітей.* – К.: Мистецтво, 1992. – 204 с.

11. *Театральна діяльність як умова розвитку творчої особистості // Технології соціально-педагогічної роботи : навчальний посібник / За заг. ред. А.Й. Капської.* – К., 2000. – 338 с.

12. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: збірник наукових праць.* – Вип. 9. – Київ. – 2006. – 440 с.

13. Толмачова І. *Особливості організації навчального співробітництва у 1 класі* // І. Толмачова // Початкова школа, 2003. – №12. – С. 7 – 11.

14. *Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання: навчальний посібник* / [Н. Миропольська, С. Ничкало, В. Рагозіна, Л. Хлебникова, В. Шахрай]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 240 с.

15. *Художня культура: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів (рівень стандарту, академічний рівень) [Текст]* / Л.М. Масол, Н.Є. Миропольська, О.В. Гайдамака // Шкільний світ: Всеукраїнська газета для вчителів. – 2010. – № 34. – С. 7 – 26.

Стаття надійшла до редакції 09.02.2015

УДК 37.091.33:377

Марія Михнюк, докторант Інституту професійно-технічної освіти
Національної академії педагогічних наук України, м. Київ

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

У даній статті розглядається методика ігрових технологій, що застосовуються у міжкурсовий період підвищення кваліфікації викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю з метою вдосконалення їх професійно-педагогічної діяльності.

Ключові слова: технології, методика, ігрові технології, викладач спеціальних дисциплін.

Лит. 8.

Марія Михнюк, докторант Інституту професійно-технічного образования
Національної академії педагогічних наук України, г. Киев

МЕТОДИКА ПРИМЕНЕНИЯ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН СТРОИТЕЛЬНОГО ПРОФИЛЯ

В данной статье рассматривается методика игровых технологий, применяемых в междукурсовой период повышения квалификации преподавателей специальных дисциплин строительного профиля с целью совершенствования их профессионально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: технологии, методика, игровые технологии, преподаватель специальных дисциплин.

Maria Mykhnyuk, Doctoral of Institute of Vocational Education
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv

METHOD OF APPLICATION GAMING TECHNOLOGIES TO THE DEVELOPMENT OF CULTURE PROFESSIONAL LECTURER OF SPECIAL DISCIPLINES THE PROFILE CONSTRUCTION

In this paper the method of gaming technology used in the course period between the training of teachers of special subjects building structure in order to improve their professional and educational activities.

Keywords: technology, methods, game technology, teacher of special disciplines.

Метою даної статті є методичні підходи до застосування ігрових технологій навчання для розвитку професійної

культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю в міжкурсовий період.

Виклад основного змісту. Будь-яка діяльність,

в тому числі і педагогічна, на думку В. Беспалько, є технологічною [1]. Поняття “технологія” виникло від грецького слова – “techne”, що означає майстерність, уміння і – “logos” – поняття, вчення. Вчені під “технологією” з однієї сторони розуміють сукупність прийомів і способів обробки, зміни стану і якостей об’єкта з метою визначення і застосування на практиці найбільш ефективних і економічних виробничих процесів, а з іншої – науку про такі способи [2].

Сучасні технології розглядаються як засіб, за допомогою якого може бути реалізована нова освітня парадигма. Масове запровадження педагогічних технологій відноситься до 60-х років ХХ ст. і пов’язане з реформуванням спочатку американської, а потім і європейської школи. Найбільш відомим автором сучасних педагогічних технологій за рубежом є Дж. Керолл, Д. Брунер, Г. Гейс та ін.

Під педагогічною технологією М. Сибірська розуміє систему дій з планування, забезпечення і оцінювання всього процесу навчання, які визначені специфічними цілями, засновані на дослідженні процесу засвоєння знань і комунікацій, використанні різноманітних ресурсів для досягнення більш ефективного навчання [3, 75].

Педагогічні технології можуть бути представлені і як “технології навчання”. В психолого-педагогічній літературі технології навчання розглядають як такі, що включають в себе знання про норми управління, конкретних способах управління навчальним процесом, встановленні послідовності процедур з метою забезпечення операцій і проведення їх у відповідності з умовами протікання навчального процесу.

Організація процесу навчання викладачів спеціальних дисциплін в міжкурсовий період передбачає використання різних сучасних педагогічних і виробничих технологій.

Однією з технологій навчання, що сприяє творчому професійному розвитку викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю в системі методичної роботи ПТНЗ – є гра, яка, на думку Т. Паніної, є унікальним механізмом акумуляції і передачі соціального досвіду, як практичного, необхідного для оволодіння засобами вирішення різноманітних навчальних задач, так і етичного, пов’язаного з визначенням правил і норм поведінки суб’єктів навчання у різних ситуаціях” [4, 67]. Поява даної технології обумовлена вимогами підвищення ефективності навчання за рахунок більш активної навчально-пізнавальної діяльності.

Вперше ділова гра була використана в 1930

роках в Ленінграді під керівництвом М. Берштейна, однак отримала подальший розвиток в СРСР лише в 70-х роках, а в практиці професійної освіти гра отримала широке розповсюдження у 80-х роках.

Дослідники А. Вербицький, О. Коваленко, О. Костенко, І. Підкасистий, П. Підласий, Т. Паніна, Л. Вавілова, В. Скакун, А. Хуторський відмічають, що навчання гри є важливою умовою освоєння професійної діяльності, яке забезпечується засобом створення в навчальному середовищі контекста конкретної професійної ситуації. В процесі гри виникає прискорене оволодіння предметною діяльністю за рахунок передачі активної позиції від ролі гравця до співавтора гри, полягає не стільки в досягненні дидактичних цілей, скільки в соціально-психологічному впливі на учасників гри і тих ефектів, які при цьому спостерігаються [4, 67].

Враховуючи вимоги до гри та її структури В. Чобітько виокремив такі *функції гри*: психологічну, гностичну, дидактичну, прогностичну, соціологічну. Психологічна функція гри, є одним із найбільш мобільних інструментів перетворення теоретичних знань в елементи практик. Гностична функція полягає у набутті учасниками гри нових граней теоретичних знань, засвоєння практичних способів їх розв’язання. Дидактична функція, стверджує вчений, більше сприяє засвоєнню професійно-значущих навичок аналітичної діяльності, набуттю початкового досвіду при вирішенні різноманітних виробничих ситуацій, розвитку професійної мобільності. Прогностична функція полягає у можливості застосування набутих знань, умінь та особистісного досвіду у прогнозуванні розвитку комунікативних відношень і в цілому результатів гри. Соціологічна функція гри поєднує всі перераховані вище функції і сприяє становленню навичок роботи в колективі, оскільки в ній засвоюються соціальні, професійно-педагогічні і управлінські відносини, етика цих відносин [5, 325 – 326]. Тобто різноманітні функції гри давали змогу досягти кращого ефекту в процесі професійної підготовки фахівців за рахунок предметного проблемного змісту навчального матеріалу, передбачати помилки в самостійній професійній діяльності.

Гнучкість ігрового методу, наближеність гри до реальних умов, дає змогу розглядати її як інструмент викладання-вивчення, як засіб включення у ситуації, аналогічні професійно-педагогічній діяльності.

У педагогічній науці і практиці виокремлюють такі види гри: ділові, рольові та організаційно-

пізнавальні ігри. В процесі експерименту було 36,1% викладачів за базовим рівнем, 24,3% за достатнім, 12,9% за високим рівнем розвиненості професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю виказали думку про значимість даних технологій для вдосконалення комунікативної, фахової і методичної складових професійної культури фахівців.

Оскільки ділові ігри займають ведуче місце в процесі підвищення професійного рівня, то вони застосовуються в самих різноманітних галузях практики, а саме: в процесі дослідницької роботи, при виконанні проектних розробок, при колективному виробленні рішень в реальних виробничих ситуаціях, в професійному навчанні та підвищенні кваліфікації.

Ділові ігри називають ще операційними, так як по психологічним параметрам (мотивації, інтелектуальному розвитку, емоційній окрасці) вони є аналогічними методам аналізу проблемних ситуацій [4, 70]. За змістом і формою ділові ігри поділяються на: тематичні, які пов'язані зі змістом окремої навчальної теми або розділу. Однак, необхідно враховувати те, що гра у даному випадку може бути ефективною лише за умови достатньої кількості навчальної інформації, тобто навчальна тема має бути досить суттєвою; наскрізні ділові ігри, – об'єднують систему знань не лише з фахових дисциплін але й професійної педагогіки і методики професійного навчання; предметні ділові ігри застосовують в тому випадку, коли необхідно узагальнити поняття, явища, зміст спеціальних дисциплін. З позиції фахівця-будівельника може використовуватися зміст технології виконання будівельних робіт як з основної, так і суміжних професій; міжпредметні ділові ігри, застосовуються у тому випадку, коли є необхідність в структуруванні інтеграції технологічних процесів, що засновані на знаннях не лише спеціальних предметів, але й загальнотехнічних дисциплін, професійної психології, методики.

Будь-яка гра, в тому числі і ділова, ґрунтується на системі психолого-педагогічних принципів, а саме: принцип імітаційного моделювання конкретних умов виконання відповідного технологічного процесу; принцип ігрового моделювання змісту і форм організації виробничих процесів за різними кваліфікаційними рівнями; принцип спільної групової діяльності в процесі вирішення проблемних завдань; принцип діалогічного спілкування; принцип проблемності змісту імітаційної моделі і процесу його розгортання в ігровій діяльності [6, 245].

До основних ознак ділових ігор можна віднести такі: формування позитивної мотивації до навчальної діяльності в цілому; наявність професійно-педагогічної проблеми, яку необхідно вирішити в процесі гри; наявність багатоваріативного вирішення проблеми, можливість забезпечення логічного розвитку ситуації; наявність конфліктних ситуацій внаслідок різноманітних інтересів учасників гри чи умов невизначеності; моделювання процесу спільної діяльності тих, хто навчається, з метою вирішення проблемних ситуацій.

Практикою доведено, що методика підготовки і проведення ділової гри складається з трьох етапів: підготовчо-організаційного, етапу реалізації поставлених задач; етапу аналізу результатів гри і рефлексії дій. Так, підготовчо-організаційний етап передбачає: вибір теми гри і діагностика вихідної ситуації; формування дидактичних цілей і завдань гри; розробка проблемних завдань і ситуацій у відповідності з цілями та навчальним змістом спеціальної дисципліни; прогнозування кількості груп (команд) та кількості учасників кожної з них; розробка критеріїв оцінювання запропонованих завдань; розробка сценарію гри. На даному етапі визначається також режим та регламент вирішення завдань, підготовлюється табло для зазначення результатів гри, продумується арбітражна група, яка забезпечує збір і обробку оперативної інформації.

Етап реалізації поставлених задач починається з ознайомлення учасників заходу з темою, цілями, завданнями та правилами ділової гри; поетапне видання ігрових завдань групам (командам), координація діяльності команд в процесі вирішення кожного з завдань; оцінювання результатів діяльності команд після виконання кожного з завдань.

На етапі аналізу результатів дій при підведенні загальних підсумків необхідно: проведення об'єктивного аналізу гри відповідно з розробленими критеріями; узгоджувати з арбітрами оцінювання кожного з етапів гри; відзначити активність і позитивне рішення окремих учасників; підведення результатів гри потребує обґрунтованої оцінки кожної з команд, а також окремих членів команд.

Так як характерною ознакою ділової гри є здійснення аналізу запропонованої проблемної ситуації, пошук додаткової інформації, обговорення шляхів вирішення цієї проблеми, то найбільш характерними ситуаціями ділових ігор є аналіз запропонованих педагогічних або виробничих умов, які враховують сукупність

професійно-педагогічної діяльності викладачів спеціальних дисциплін та прийняття оптимальних рішень. Так, при вирішенні проблеми з технології опоряджувальних робіт враховується раціональність вибору комплексу сучасних будівельних матеріалів для застосування у відповідних приміщеннях будівлі, визначення кількості цих матеріалів в залежності від виду поверхні і її властивостей, технічних характеристик матеріалів; обґрунтування якості обробки поверхні; підбір кольорової гами для пофарбування приміщення в цілому, визначення характеру професійної діяльності в умовах відхилення від технічних норм технологічних процесів. Одночасно з цим викладачам необхідно продумати шляхи і способи вирішення цих завдань в процесі ділової гри.

Рольова гра характеризується наявністю проблемної ситуації і розподілом ролей між учасниками гри для її вирішення. Відмінність ролевої гри від ділової в тому, що гра проблемної спрямованості вибудовується на реальних проблемних ситуаціях професійної діяльності. У результаті розігрування проблемних ситуацій має бути прийнято компетентне рішення, яке дозволяє вирішити проблему у професійній сфері найбільш раціональним способом.

До характерних ознак ролевої гри проблемної спрямованості О. Полат, М. Бухаркіна відносять такі: обов'язкова наявність у задумці ролевої гри психолого-педагогічної проблемної ситуації; необхідність пошуку способу вирішення проблемної ситуації, що створює відповідну емоційну напругу, завдяки якій і забезпечується пізнавальна активність учасників гри, розвиток їх технічного і технологічного мислення; розробка сценарію гри, а також розподіл ролей між учасниками заходу, ознайомлення їх з особистісною позицією у конкретній ситуації в разі необхідності; можливість застосування колективного прийняття рішень учасниками гри; багатоаспектність рішень, можливість застосування варіантів подальшого розвитку ситуацій [7].

Провідним мотивом ролевих ігор має бути успішне застосування професійно-педагогічних знань у практичній діяльності викладачів спеціальних дисциплін. З цією метою необхідно забезпечити умови ефективного проведення гри: чітке і конкретне пояснення правил проведення гри, забезпечення розуміння цих правил всіма учасниками гри; правильності виконання відведеної ролі й ефективності взаємодії з іншими членами ролевої гри; надання учасникам гри максимальної самостійності, у прийнятті рішень; забезпечення конструктивності обговорення

ситуацій, чіткість і конкретність проведення діалогу в процесі гри.

Рольова гра використовується, наприклад, для обговорення якості виконаних будівельних робіт, в якому приймають участь виконроб, майстер будівельного об'єкта, інженер з якості будівельних робіт, замовник, бригадир будівельників, члени будівельної бригади.

Отже, розвивальний потенціал ролевої гри полягає в унікальній можливості як формування комплексу професійних знань, так і вдосконалення методологічної, методичної і комунікативної складових професійної культури викладачів спеціальних дисциплін.

У розвитку професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю важливого значення надається підготовці і проведенні *організаційно-діяльнісних ігор*, що спрямовані на проектування нових діяльнісних зразків. В. Загв'язинський розглядає даний вид гри як організацію колективної мисленнєвої діяльності у вигляді системи проблемних ситуацій і взаємодій всіх суб'єктів навчання в процесі їх аналізу. Метою викладача, який керує цією грою, є "зробити" групу одиницею навчального процесу, але при умові збереження особистої позиції кожного учасника [8]. Змістом роботи даного методичного заходу може бути як проектування зразків дидактичних засобів професійного навчання, які матимуть проблемну спрямованість так і проектування самих проблем і проблемних ситуацій, що сприятимуть творчому застосуванню, отриманих знань і вмінь з фахової, психолого-педагогічної, методичної і комунікативної складових професійно-педагогічної діяльності.

Висновок. Таким чином, розвитку професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю сприятиме їх участь у підготовці і проведенні ділових, ролевих і організаційно-діяльнісних ігор, метою яких є вдосконалення професійно-педагогічної діяльності в ПТНЗ в цілому.

1. Беспалько В.П. Педагогические и прогрессивные технологии обучения: учебник / Владимир Павлович Беспалько. – М.: Новая школа, 1995. – 336 с.

2. Сластенин В.А. Педагогика: инновационная деятельность / В.А. Сластенин, Л.С. Подымова. – М.: Магистр, 1997. – 224 с.

3. Сибирская М.П. Педагогические технологии: теоретические основы и проектирование: [монография] / М.П. Сибирская. – СПб: Питер, 1998. – 354 с.

4. Панина Т.С. Современные способы активизации обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб.

МОДЕЛЬ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ОЧИМА СТАРШОКЛАСНИКІВ

заведений / Т.С. Панина, Л.Н. Вавилова; под ред. Т.С. Паниной. – [2-е изд., стер.]. – М.: Издательский центр “Академия”, 2006. – 176 с.

5. Чобітько М.Г. Особистісно-орієнтована професійна підготовка майбутнього вчителя: Теоретико-методологічний аспект: моногр. / М.Г. Чобітько / МОН України; АПН України; Ін-т пед. і психол. проф. освіти. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 560 с.

6. Свистун В.І. Підготовка майбутніх фахівців аграрної галузі до управлінської діяльності:

Монографія / В.І. Свистун. – К.: Науково-методичний центр аграрної освіти, 2006. – 343 с.

7. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина. – [2-е изд., стер.]. – М.: Издательский центр “Академия”, 2002. – 368 с.

8. Загвязинский В.И. Теория обучения: современная интерпретация: учеб. пособие [для студ. высш. пед. учеб. завед.] / Владимир Ильич Загвязинский. – М.: Издательский центр “Академия”, 2001. – 192 с.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2015

УДК 37.01.37.048.4:37.011

Тетяна Близнюк, кандидат педагогічних наук, доцент
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

МОДЕЛЬ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ОЧИМА СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті здійснено спробу проаналізувати пріоритетні якості особистості сучасного педагога, на якого повинна орієнтуватися шкільна молодь. Автор представляє результати дослідження, які відображають ставлення старшокласників до педагогічного фаху.

Ключові слова: професія вчителя, старшокласники, професійно-важливі якості, педагогічна діяльність, специфіка педагогічної діяльності.

Рис. 1. Літ. 4.

Татьяна Близнюк, кандидат педагогических наук, доцент
Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

МОДЕЛЬ ЛИЧНОСТИ СОВРЕМЕННОГО ПЕДАГОГА ГЛАЗАМИ СТАРШЕКЛАСНИКОВ

В статье сделана попытка проанализировать приоритетные качества личности современного педагога, на которого должна ориентироваться школьная молодежь. Автор представляет результаты исследования, отражающие отношение старшеклассников к педагогической деятельности.

Ключевые слова: профессия учителя, старшеклассники, профессионально важные качества, педагогическая деятельность, специфика педагогической деятельности.

Tetyana Blyznyuk, Ph.D. (Pedagogy),
Associate Professor of Precarpathian National University

MODEL OF MODERN TEACHER'S PERSONALITY AS SEEN BY HIGH SCHOOL STUDENTS

The article attempts to analyze priority features of personality of the modern teacher, who should be the role-model for school youth. The author presents the results of studies that reflect the attitude of high school students to teachers and teaching profession.

Keywords: teaching profession, high school students, professional and important qualities, teaching activity, specifics of educational activities.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин в Україні, реформування та модернізація системи освіти, зокрема вищої школи, у контексті європейської інтеграції та приєднання до Болонського процесу – усе це сприяє оновленню ринку освітніх послуг та ринку праці, які перебувають у тісному взаємозв'язку. Погоджуємося з тим, що сьогодні соціальний статус педагога в Україні залишається високим, проте реальна

престижність цієї професії досягла критичної межі. Особливого значення в цьому процесі набуває якісна підготовка майбутніх фахівців задля забезпечення їхньої конкурентоздатності на ринку праці. Безперечно, чим раніше починати підготовку до майбутньої професійної діяльності, тим міцнішими будуть отримані знання й навички, мотивація до неперервного професійного удосконалення. Тому з огляду на вищесказане зазначена у назві статті тема є надзвичайно актуальною для сьогодення.